

ПЛАНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ПОГОДНИЙ РИЗИК

К.е.н. І.М. Ушканенко

Вінницький національний аграрний університет

Україна, м. Вінниця

irina_shysh@ukr.net

Значною та основною складністю наукових досліджень структурно-функціональної організації АПК, що трансформується, його поведінки, аналізу, прогнозування розвитку, підготовки своєчасних управлінських рішень та оцінки їх можливих наслідків є об'єктивно притаманна цьому комплексові невизначеність, яка породжується багатьма чинниками, найважливішими серед яких є погодні та ринкові. Тому методологія та методи планування цього комплексу повинні враховувати це. Однак існуючі системи планування не враховують невизначеності, чим у значній мірі знижують якість планів. Концепція планування функціонування та розвитку підприємств АПК в умовах невизначеності ґрунтується на сукупності організаційно-економічних і методичних підходів щодо формування процесу планування, який створює для сільськогосподарських підприємств передумови найкращої адаптації процесу виробництва в умовах погодного ризику, підвищуючи рівень конкурентноздатності підприємств.

Всебічний аналіз економічної системи вказує, що вона за умов стабільного розвитку є інерційною і при виникаючих збуреннях постійно прагне повернутись у положення рівноваги. Одним з інструментів направлення стабільності розвитку економічної системи є детальна розробка прогнозних ланів, спрямованих на краще пристосування економічної системи до змін умов зовнішнього середовища, причому потенційні можливості повинні використовуватися найбільш раціонально.

Планування є розробка напрямків, які використовуються для підвищення ефективності функціонування та стійкості розвитку "певної економічної системи чи процесу виробництва. Використання та створення

прогнозних планів як на мікро- так і на макрорівні складних економічних систем дозволить виділити найбільш перспективні напрямки діяльності, вчасно зосередити в обраних напрямках потрібну кількість виробничих засобів з максимальним економічним ефектом.

При переході країни на засади ринкового господарства одне з найважливіших місце у виробничій діяльності підприємства відводиться плануванню (прогнозуванню), як одному з найважливіших чинників зниження економічного ризику діяльності підприємств. Кожному підприємству необхідно розробляти індивідуальний виробничий план і прогнозні розрахунки, які більшістю носять імовірнісний характер.

В теперішній час, хоч в недостатній мірі, в науковій літературі розглядаються питання керування економічними системами в умовах невизначеності. Використання обчислювальної техніки та економіко-математичних методів створили передумови для практичного розв'язування задач керування в умовах невизначеності. Проте слід відзначити, що розроблені економіко-математичні моделі, як правило, детерміновані, а, значить, не адекватно описують економічні процеси і тому отримані для них оптимальні рішення в якості планів виробничої діяльності рідко використовуються в практичній діяльності.

Залишається відкритим питання врахування головних функціональних характеристик планів (стійкість, ризик) та їх властивостей адаптації (надійність, гнучкість, еластичність, напруженість). Тому значну увагу необхідно приділяти вивченю функціональних характеристик та адаптивних властивостей планів та рішень, які приймаються.

Агропромисловий комплекс визначається як складна виробничо-економічна система взаємопов'язаних галузей та сфер господарства, що забезпечують виробництво продуктів харчування та інших товарів із сільськогосподарської сировини. Розв'язування задачі оптимізації комплексу в цілому та аналогічних задач відносно кожного конкретного виробництва для досягнення належного рівня ефективності полягає не лише в простій

максимізації показників діяльності галузей сільського господарства. Кожна ланка АПК повинна відповідати певним кількісним та якісним вимогам, однією з яких є стійкість. При відсутності належного рівня стійкості сукупність змін елементів цілісної структури, акумулюючись, може приводити до перетворень, що порушують стійкість всієї системи. Виходячи з загальних закономірностей розвитку та функціонування складних систем потрібно відмітити, що АПК в процесі розвитку змінюючись під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів постійно прагне досягти рівноваги, що забезпечується лише належним рівнем стійкості розвитку кожної з галузей, як структурних елементів складної системи.

В наукових дослідженнях та практичній діяльності підприємств агропромислового сектору відбувається пошук найбільш ефективних методів планування функціонування та розвитку виробництва в умовах невизначеності. Очевидною є обмеженість традиційних способів побудови планів та прогнозних розрахунків, що мали основою спрощені детерміновані економіко-математичні моделі.

Пріоритетним напрямком в розробці сучасних методів керування економічними системами в нестабільних ринкових умовах є створення адаптивних організаційних структур, що швидко реагують на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі. З цією метою необхідно використовувати нові економіко-математичні моделі, які достатньо точно описують складні, динамічні, стохастичні процеси сільськогосподарського виробництва.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Вітлінський В.В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику / В.В. Вітлінський. - К.: "Деміург", 1996. - 199 с.
2. Гатаулін А.М. Економіко-математичні методи в плануванні сільськогосподарського виробництва / А.М. Гатаулін. - К.: Вища школа, 2004. -260 с.
3. Ковальский В.С., Шумейко О.А. Використання економіко - математичного моделювання в агро бізнесі // Економіка АПК. -2006. - №2. - С. 53-57.